

บทรายการวิทยุฟันทอล์ค
เรื่อง ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคฟันผุ
เรียบเรียงบทความโดย ทญ. ฌริญา ก้อนสมบัติ

โรคฟันผุ เป็นโรคที่เกิดจากปัจจัยหลายอย่างร่วมกัน ได้แก่ ปัจจัยภายในของตัวบุคคลเอง ได้แก่ ฟัน น้ำลาย แผ่นคราบน้ำลาย อาหารที่เป็นคาร์โบไฮเดรตชนิดสลายตัวได้ และคราบจุลินทรีย์ นอกจากนี้ยังเกิดจาก ปฏิกริยาที่ซับซ้อนของปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยทางชีววิทยา สังคม พฤติกรรม และ จิตวิทยา ในอดีตปัจจัยทางพันธุกรรมไม่ได้รับความสนใจเนื่องจากโรคนี้เกิดได้กับมนุษย์ทุกคน ปัจจัยทางพันธุกรรม ที่อาจมีผลต่อโรคฟันผุ ได้แก่ ส่วนประกอบ และโครงสร้างของฟัน รูปร่างของฟัน รูปแบบของขากรรไกร การเรียง ตัวของฟันอัตราการไหล และส่วนประกอบของน้ำลาย สรีรวิทยาช่องปาก การเลือกสรรจุลินทรีย์ประจำถิ่นจากปัจจัย ภายในของแต่ละบุคคล อาหารบางประเภท และอุปนิสัยบางอย่าง โรคฟันผุมีกระบวนการที่ซับซ้อนและเกิด เฉพาะที่ โดยมักพบบริเวณที่มีการสะสมของคราบจุลินทรีย์ และไม่ถูกกำจัดออกไป สิ่งแวดล้อมของฟันแต่ละ ตำแหน่งจะมีอิทธิพลต่อส่วนประกอบของคราบจุลินทรีย์ การชะล้างของน้ำลาย และความเข้มข้นของสารป้องกัน ฟันผุในน้ำลาย เช่น ความเข้มข้นฟลูออไรด์จะแตกต่างกันไปในบริเวณต่างๆของช่องปาก ขึ้นกับอัตราการไหลของ น้ำลาย ความใกล้กับรูเปิดท่อน้ำลาย และปัจจัยทางกายวิภาค หากฟันอยู่ใกล้รูเปิดท่อน้ำลายจะมีการชะล้างมาก แต่จะมีความเข้มข้นของฟลูออไรด์ในน้ำลายบริเวณนั้นต่ำ

ปัจจัยทางกายวิภาค มีผลต่อการเกิดโรคฟันผุ ได้แก่ รูปทรงของขากรรไกร ตำแหน่งฟัน และรูปร่างฟันใน ขากรรไกรที่โค้งมน ลื่นและแก้มจะทำความสะอาดฟันได้ง่าย จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุต่ำ ส่วนฟันซึ่งอยู่ นอกตำแหน่งปกติ หรือซ้อนกัน จะเกิดการสะสมของคราบจุลินทรีย์ในบริเวณนั้นเป็นเวลานาน โดยไม่ถูกกำจัดออก จึงมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคฟันผุสูงกว่าฟันที่มีช่องว่างระหว่างกันมาก ทำให้ด้านประชิดของฟันมีโอกาสผุต่ำ เพราะน้ำลายเข้าถึงได้ง่าย ด้านบดเคี้ยวของฟันหลังซึ่งประกอบด้วย หลุมและร่องฟัน จะเป็นที่เหมาะสมคราบ จุลินทรีย์จึงทำให้ผุง่าย และลุกลามเร็ว หลุมร่องฟันที่ลึกจะมีโอกาสเกิดฟันผุมากขึ้น บริเวณคอดเว้ารูเล็กๆ หรือ บริเวณที่หยาบบนด้านผิวเรียบของฟัน เครื่องมือจัดฟัน ฟันปลอม หรือวัสดุอุดฟันที่บกพร่อง ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดการสะสมคราบจุลินทรีย์ได้ง่าย จึงเพิ่มโอกาสที่จะเกิดฟันผุ

ความถี่ของการรับประทานอาหารคาร์โบไฮเดรตที่ย่อยสลายได้ จะมีความสัมพันธ์สูงสุด กับการเกิดโรค ฟันผุ นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะอาหารที่เหนียวติดฟัน การมีสารป้องกันฟันผุ (แคลเซียม ฟอสเฟต และฟลูออไรด์) และ ชนิดของคาร์โบไฮเดรต โดยคาร์โบไฮเดรตที่ซับซ้อน (แป้ง) จะทำให้ฟันผุยากกว่า น้ำตาลที่ไม่ซับซ้อน (ซูโครส กลูโคส ฟรุคโตส) ซึ่ง ซูโครส เป็นน้ำตาลที่ทำให้ฟันผุสูงสุด เนื่องจากแบคทีเรียสามารถ นำซูโครสไปใช้สร้างกลูแคนนอกเซลล์ได้ ขณะที่แป้งจะละลายยากในช่องปาก และมีอัตราการ ซึมผ่านคราบ

จุลินทรีย์ต่ำ เพราะต้องแตกตัวโดยอาศัยเอนไซม์ในน้ำลาย ก่อนที่เชื้อจุลินทรีย์ในคราบจุลินทรีย์จะนำไปใช้ ด้วยเหตุนี้แบ่งส่วนใหญ่จะถูกชะล้างออกไปจากช่องปาก ก่อนที่จะมีการแตกตัว

เมื่อเราทราบปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคฟันผุแล้วนั้น จะช่วยให้เราสามารถดูแลสุขภาพช่องปากและลดปัจจัยเสี่ยงต่างๆที่ก่อให้เกิดโรคฟันผุได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ การพบทันตแพทย์เป็นประจำอย่างน้อยทุก 6 เดือน ก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการดูแลสุขภาพช่องปากด้วยเช่นกัน

อ้างอิงมาจาก : ทันตกรรมป้องกันในเด็กและวัยรุ่น,รองศาสตราจารย์ทันตแพทย์หญิง ชุติมา ไตรรัตน์วรกุล และคณะฯ